

Classroom Management Problems Derives from Gifted and Talented Students' Leadership Qualities

Çağlar ÇETİNKAYA¹, İlknur MAYA ÇALIŞKAN², Halime GÜNGÖR³

¹ Sakarya University, Faculty of Education, 54300 /Sakarya/ Turkey

E-mail: caglarcetinkaya@yandex.com

² Canakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Education /Canakkale/ Turkey

E-mail: mayailknur@gmail.com

³ Sakarya University, Institute of Educational Science, 54300/Sakarya/ Turkey

E-mail: gungor_halime@hotmail.com

Abstract

The purpose of this study is to investigate how leadership features of gifted students at primary schools cause classroom management problems. The model of the study is descriptive survey model. In this study, both qualitative and quantitative methods were applied. Raven Standard Progressive Matrices Plus Test (RSPM) was applied to one hundred twenty three primary school students who were chosen randomly from Sakarya City, and seventeen gifted students were identified. Quantitative data was collected by asking closed ended questions to chosen students in order to figure out their leadership features. Qualitative data was collected from the teachers of the students with semi-structured interview form to discover how the identified leadership features cause problems in classes. It was seen at the end of the study that the class problems stemmed from the gifted students' perfectionism, their will to produce their own decisions and solutions, and their not paying attention to the rules of respect and effecting their current group.

Key Words: Gifted and Talented Students; Leadership; Classroom Management.

Extended Summary

Purpose

The concept of intelligence and gifted have been studied and wondered for years. Although years have been passed and still there is not a satisfying definition of these concepts shows that they will continue to be studied. Even there is not an exact definition of the intelligence, there are numerous so far. Some of these definitions are like this; Brocket and Braun (2000) defined intelligence as an ability to adjust to the expectations of the world from us well. Thorndike (1961) defines intelligence as an ability to response best in terms of facts and truth. According to Freeman'a (1962), intelligence is the capacity of showing suitable reactions which adjust to new situations and integrate experiences. In these definitions, it is seem that intelligence is a mental competence especially that focuses on the features providing adaptation to the environment (Titrek, 2010). With the Marland Education Rapport in 1972, the Commission fo American Education defined gifted for the first time. In the definition, one of the six main features of being gifted is leadership (intellectual intelligence, academic competence, creativity, artistic performance and leadership).

Hollingworth who explained his ideas about gifted people's being leaders for the first time said that " Nobody has shown low intelligence as an aspect of a leader so far" by seeing one of the main criterion of being a leader is intelligence (Hollingworth 1939; Acar, 2007). Sternberg (2005) showed intelligence as one of the three elements of being superiors on leadership and defined leadership as " analyzing newly created ideas, applying them and making others to believe that these ideas are valuable." Higher than an average intelligence is a pre-condition of a typical leadership, because leaders must be more intelligent than the people they are followed by (Edmunds&Yewchuk,1996; Keirse,1998). All gifted and skillful people are not effective leaders, but directly or indirectly they are the best potential candidates that influence others effectively in a particular issue (Gardner & Laskin, 1995). Leaders are the people that can affect the life of their followers either positively or negatively. When you look at Northouse's (2004) definition for leaders, we can see this. According to Northouse (2004), leadership is the name of the process in which a person try to affect groups in order to achieve a general goal. Another issue of study about intelligence and leadership concepts has been gifted people's leadership features. The purpose of this

study is to investigate how leadership features of gifted students at primary schools cause class management problems.

Method

The model of the study is descriptive survey model. In this study, Triangulation Mixed Method Design containing both qualitative and quantitative methods together and in one study were applied. In the quantitative part, data was collected via the intelligence test and questionnaire about leadership, and in the qualitative part the data was collected via the interview form which was designed with the help of the data obtained in the quantitative part.

Closed ended questions were asked to the students with the questionnaire constructed with one hundred and fifty items and they were asked to choose which feature best suits to them. In the process of preparation, expert view was obtained. While analyzing the data, statistical terms such as frequency, percentage and mean were applied.

The universe of the research contains gifted primary school students in Sakarya City. The sample of the study includes seventeen gifted students -who were thought to represent the universe- identified by applying Raven Standard Progressive Matrices Plus Test among the primary school students in different ages in Sakarya and the teachers of these students.

In this study, "Personal data form" was used in order to obtain students' demographic features data, "Raven Standard Progressive Matrices Plus Test" was used to identify their intelligence level and "Semi-structured interview form for problems in the classroom" was used to get teachers' opinions.

Results

Leadership features that were examined in this study were seemed to be parallel to the studies that have been done with gifted children. In the studies in which intelligence and leadership were investigated together, generally strong relationships were found (Bass, 1990). Studies investigating the relationship between intelligence and leadership show that these two concepts are related. Hollingworth (1939) claimed that the concepts implying leadership features are directly related to gifted intelligence features. In his study, Aydın (2010) resulted that leaders are more intelligent than the others in their groups. Gardner (2004) defines interpersonal intelligence as one of the seven intelligence types. While naming intelligence as an interpersonal competence or ability, Gardner emphasizes the characteristic features arising from the interaction of environment and genetic heritage.

Among gifted students' point of views about leadership, it is seen that almost %100 data was collected with general, problem solving, group communication, making decision and moral values sub-dimensions. Students that are identified as gifted are aware of their own leadership features. They know the concepts related to leadership and they can make connections about these concepts. Especially they are interested in the lives of the great leaders that they sympathize. They are aware of the leadership characteristics of these leaders and they know how they can use these characteristic. They also know the advantage and disadvantage that are resulted from leaders' competence.

Discussion and Conclusion

As gifted students are aware of their skills, they are aware of their leadership features, too. They should be guided to use their skills best. They should be gained consciousness about the idea that all the things they do are the best and their opinions can be rejected by others. Finding solutions to problems and developing alternative point of views are one of the leadership features. Students should be supported about realizing the problems in their classroom environments; and finding solutions to these problems.

By taking into consideration gifted students' leadership features, their teachers connected their perfectionism with the problems they may cause in the classroom. Because students think that their ideas are the best, they have problems such as rejecting the other opinions. Especially, they defend lots of wrong ideas which they see true and they try to convince their friends about these ideas being true which causes chaos. Besides, the problems related to gifted students having effects in their groups are effective in classroom management. Moreover, related to gifted students being careless about respect issues, classroom management problems occur.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Liderlik Özelliklerinden Kaynaklanan Sınıf Yönetimi Sorunları

Çağlar ÇETİNKAYA¹, İlknur MAYA ÇALIŞKAN², Halime GÜNGÖR³

¹ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, 54300 /Sakarya/ Türkiye

E-mail: caglarcetinkaya@vandex.com

² Canakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi /Çanakkale/ Türkiye

E-mail: mayailknur@gmail.com

³ Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 54300/Sakarya/ Türkiye

E-mail: gungor_halime@hotmail.com

Öz

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim birinci kademedeki öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerinin ne gibi sınıf yönetimi sorunlarına yol açtığını incelemesidir. Araştırma modeli betimsel tarama modelidir. Araştırmada, hem nitel hem de nicel yöntemler bir arada kullanılmıştır. Çalışmada Sakarya İli'nden rastgele seçilen 123 ilköğretim birinci kademe öğrencisine Raven Standart İlerleyen Matrisler Testi (Raven Standart Progressive Matrices Plus. RSPM) Testi uygulanıp 17 üstün yetenekli öğrenci tespit edilmiştir. Seçilen öğrencilere liderlik özelliklerini belirlemeye yönelik araştırmacılar tarafından geliştirilen kapalı uçlu anket soruları uygulanarak nicel veriler toplanmıştır. Belirlenen liderlik özelliklerinin sınıf içinde ne gibi sorunlara neden olduğunu ortaya koyacak yarı yapılandırılmış görüşme formuyla öğrencilerin öğretmenlerinden nitel veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda sınıf sorunlarının üstün yetenekli öğrencilerin mükemmeliyetçilikleri, kendi kararlarını ve çözümlerini üretmek istemeleri, içinde bulunduğu gurubu etkileme ve saygı kurallarına dikkat etmediklerinden kaynaklandığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Üstün Yetenekli Öğrenciler; Liderlik; Sınıf Yönetimi.

Giriş

Zekâ ve üstün yetenek kavramları yıllardan beri merak edilen ve araştırılan kavramlardır. Yıllar geçmesine rağmen bu kavramların halen net bir tanımının yapılamamış olması uzun yıllar daha araştırılacağına habercisi gibidir. Net bir tanımla yapılamamış olsa da şimdiye kadar zekâyâ ilişkin birçok tanım yapılmıştır. Bu tanımlardan bazıları şu şekilde ele alınabilir; Thorndike (1920) gerçek ya da olgular açısından en iyi tepkilerde bulunabilme yeteneği olarak zekâyı tanımlar. Birçok tanımda zekânın çevreyle uyum sağlamaya yarayan özelliklerin ağırlıklı olduğu zihinsel bir yeterlik olarak tanımlandığı görülmektedir (Titrek, 2010). Amerika Eğitim Komisyonu 1972'de yayınladığı Marland Eğitim Raporu'nda ilk defa üstün zekânın tanımı yapmıştır. Tanımda üstün zekânın belirgin altı özelliğinden (entelektüel zekâ, akademik yetenek, yaratıcılık, sanatsal performans, liderlik) birisi liderlik olarak kabul edilmektedir.

Üstün yetenekli çocukların liderlik alanındaki rol ve sorumluluklarını ilk açıklayan kişi olan Hollingworth “Şimdiye kadar zekâca düşük bir kişi herhangi liderlik özelliği göstermemiştir” diyerek liderlikte temel kriterlerden birisini zekâ olarak görmüştür. (Hollingworth 1939; Acar, 2007). Sternberg (2005) liderlik alanındaki üstünlüğün üç bileşeninden biri olarak zekâyı göstermiş ve liderliği “Yeni üretilen fikirleri analiz etme, uygulama ve başkalarını bu fikrin değerine ikna etme” olarak tanımlamıştır. Ortalama üstü zekâ tipik olarak liderliğin ön şartlarından. Çünkü liderler yön verdikleri gruptan daha fazla zekâyâ sahip olmalıdır (Edmunds &Yewchuk,1996; Keirse,1998). Bütün üstün yetenekli kişiler etkili lider değildir. Fakat doğrudan veya dolaylı olarak belirli bir alana etkili bir şekilde yön verecek muhtemel adaylardır (Gardner&Laskin, 1995). Liderler hitap ettikleri kitlenin yaşamlarını olumlu veya olumsuz anlamda etkilemeyi başaran insanlardır. Northouse'un liderlik tanımına baktığımızda da bunu apaçık görmekteyiz. Northouse'a göre (2004) liderlik, Bir bireyin genel bir amaca ulaşmak için bir grup insanı etkileme sürecine verilen addır.

Üstün yetenekli bireylerin lider olmalarında etkili olan özellikler; meydan okumaya isteklilik, yaratıcı problem çözme becerisi, eleştirel muhakeme becerileri, sebat, girişimcilik, duyarlılık, kendi başına yetebilirlik, yeni ilişkileri görebilme yetisi ve coşku olarak sayılabilir (Black,1984; Chauvin & Karnes,1983; Plowman,1981). Conradi'ye (1984) göre liderlik potansiyeli erken yaşta belirlenmeli ve devamlılığı sağlanmalıdır. Çocuklarda liderlik için gerekli kriterler geliştikçe sosyal değişimler ve liderlik yeteneği ortaya çıkabilir. Kimse lider doğmuş değildir. Daha doğrusu bilgelik, zekâ ve yaratıcılıkta üstün

olmak bir nebze yetkinlik ve uzmanlığı geliştirmenin bir yoludur. Yaratıcı ve zeki liderler buldukları ortamda fark yaratırlar. Özden'e (2005) göre liderler yanındakilerin güçlü ve yetenekli olmasından korkmaz. Liderler insanları etkileyerek gruplarına çekebilme potansiyeline sahiptirler.

Üstün yetenekli liderler hayatlarında yaşayacakları zorlukları aşabilecekleri bazı özelliklere sahiptirler. Jacques (1985) bu özellikleri araştırmış ve bunların birisini "yönetimsel vizyon" olarak isimlendirmiştir. Ona göre bu yeteneğe sahip insanlar farklı stratejilerin ve hareketlerin o duruma nasıl etki edeceğini hayal ederek geleceği öngörürler. Etkili liderler üç elemandan oluşan bir sentezi liderlik davranışında sergilerler: Yaratıcılık, zekâ ve bilgelik. *Yaratıcılık* yeni fikirler üretmede; *zekâ*, bu fikirlerin kalitesini ölçme, onları uygulama ve insanları onların değerli olduklarına inandırmada; *bilgelik*, bu fikirlerin tüm muhtemel paydaşlara olan etkilerini dengelemede kullanılır. Yaratıcılık, zekâ ve bilgelik tamamen içsel değildir. Her ne kadar bunlarda kalıtsal özelliklerin etkisi olsa da kalıtsallık değişebilirlikten farklıdır (Sternberg ve Grigorenko, 1999). Liderler yaratıcılık, zekâ ve bilgeliklerini geliştirebilirler.

Üstün Yeteneklilerde Liderlik

Marland Raporu'na (1972) göre "üstün" kavramı, altı etkinlik alanında kendini gösterir: zihinsel, akademik yetenekler, yaratıcılık, sanat, psiko-motor ve liderlik alanları. 1978, 1988 ve 1994 yıllarında "üstün yetenek" tanımında yapılan değişikliklere rağmen daha da daraltılan tanımlarda dahi liderlik becerisi "üstün yetenek" tanımında kendisine yer bulabilmiştir (Akt. Acar 2007). Sternberg (2005), liderlik alanındaki üstünlüğün üç bileşeninden biri olarak zekâyı göstermiş ve liderliği, yeni üretilen fikirlerin niteliğinin analiz edilmesi ve bunların uygulanması ile başkalarının bu fikrin değerine ikna edilmesi olarak tanımlamıştır. Yapılan araştırmalarda liderliğin üstün yeteneğin özelliklerinden biri olduğu açıktır. Bu anlamda liderliğin tanınması ve bu becerinin taranması için çeşitli ölçme araçları ile liderlik becerilerini geliştirici programlar ve eğitim programlarına yönelik yaklaşımlar geliştirilmiştir. Böylece üstünlüğün diğer alanlarıyla liderliğin bir arada geliştirilmesine katkı sağlamıştır (Acar, 2007).

Liderlik-zekâ ilişkisinin en kapsamlı şekilde irdelendiği kuramlardan biri Fiedler'in (1987) Durumsal Yaklaşım Kuramı'dır. Liderliğin, liderin kişisel özelliklerinin durumsal şartlarla etkileşiminden ortaya çıkan sonucu olarak algılandığı bu bakış açısında Fiedler, liderin zekâ düzeyinin belirli koşullar altında farklılaşabileceğini ileri sürmüştür. Bu koşullar, liderin a) grubu

yönetmesi, b) grubun desteğini sağlamış olması, c) stressiz bir ortamda çalışması d) görevinin entelektüel bir çabayı gerektirmesi olarak sıralanmıştır. Bu koşullar sağlandığında, zeki liderler çok daha iyi stratejiler geliştirebilmektedirler. Böylece kendisini takip edenlerle ilişkileri de daha iyi olmaktadır (Fiedler ve Garcia, 1987)

Üstün yetenekli çocuklar geleceğe yön verebilme potansiyeline sahip kişilerdir (Zorman, 1993). İyi bir bilgi tüketicisi olmak üstün yetenekli çocukların büyük değişimler meydana getirmesi için zorunlu olsa da yeterli olmamaktadır. Liderlik becerisinin fark edilmesi, geliştirilmesi ve liderlik alanında üstün yetenekli çocukların eğitilmesi için müfredata bağlı ve müfredat dışı etkinliklere ihtiyaç vardır (Akt. Rachmel ve Zorman, 2003). Yıllar içinde yapılan çalışmaların büyük bir çoğunda liderlik üstün yetenekliliğin bir ögesi olarak ele alınmamıştır. Matthews (2004) bunun nedenlerini liderlik kavramının karmaşıklığı, tek bir kuramsal bakış açısını seçmenin zorluğu, liderlik yeteneğini ölçen geçerli, güvenilir araçların eksikliği, yeterli sayıda örnekleme ulaşamama olarak göstermiştir.

Bu genel çerçevede araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerinin sınıf içerisinde ne gibi sorunlara yol açtığına tespit edilmesi ve bu sorunların nedenlerinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin yönetim sorunlarını içeren bir konu işlenmesi bakımından alana katkı sağladığı düşünülmektedir. Bununla birlikte liderlik gibi önemli özelliklerini ele alan bir konunun farklı bir açıdan işlenmiş olması da önem arz etmektedir.

Yöntem

Araştırma modeli betimsel tarama modelidir. Çalışmada hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin bir arada ve tek çalışmada kullanılmasını içeren Çeşitlenmeli Karma Araştırma Yöntem (Triangulation Mixed Method Design) (Jick, 1979) kullanılmıştır. Nicel bölümde zekâ testinden ve liderlik ile ilgili anketten elde edilen veriler, nitel bölümde ise nicel verilerden elde edilen veriler yardımı ile oluşturulan görüşme forumundan elde edilen veriler elde edilmiştir.

Kapalı uçlu sorular öğrencilere 150 madde ile oluşturulan ve içlerinden hangi özelliğin kendilerine daha uygun olduğunu seçtikleri anketle yöneltilmiştir. Hazırlık aşamasında uzman görüşü alınmıştır. Özellikler üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özellikleri konusunda çalışan akademisyenler, ölçme ve değerlendirme alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır.

Soruların içeriği yansıtıp yansıtmadığı, yaş seviyesine uygunluğu, cümle yapıları vb konularda görüşler alınmış ve sonuçlar olumlu değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde frekans, yüzde, aritmetik ortalama gibi istatistiksel teknikler uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010 yılı Sakarya ili Hendek ilçesi merkez ilköğretim okulları birinci kademedeki öğrenim gören üstün yetenekli öğrenciler oluşturmuştur.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sakarya'nın Hendek İlçesinde olduğu için çalışma Hendek'te gerçekleştirilmiştir. Her ne kadar Sakarya Bilim ve Sanat Merkezi gibi kurumlarda tanı almış üstün yetenekli bireyler olsa da Hendek ilçesindeki öğrencilerin de tespitinin yapılması açısından buradaki 123 öğrenci seçilmiştir. Hendek ilçe merkezinde eğitim gören farklı demografikleri barındırdığı düşünülen bu öğrenciler araştırmanın evrenini oluşturmuştur.

Araştırmanın örneklemini evreni temsil ettiği düşünülen 2010 yılı Sakarya İli ilköğretim birinci kademe okullarındaki farklı yaş gruplarından oluşan RSPM Testi ile belirlenmiş 17 üstün yetenekli öğrenci ve bu öğrencilerin öğretmenleri oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Kişisel bilgi formu: Öğrenci özelliklerine ilişkin verilerin toplanması için araştırmacılar tarafından geliştirilen "Öğrenci Bilgi Formu" kullanılmıştır. Bu formda öğrenci ve ailesine ait bilgiler yer almaktadır.

Raven standart ilerleyen matrisleri plus testi: Raven Standart İlerleyen Matrisleri PLUS Testi, Raven Standart İlerleyen Matrisleri Testinin (RSPM) güncellenmiş halidir. Raven Testi 1930'ların ortalarında geliştirilmiş, 1938'de Ipswich'de yeniden düzenlenerek standardize edilmiştir. Yetişkin formu normları İkinci Dünya Savaşı sırasında toplanmıştır. Test daha sonra Mill Hill Sözlük Skalası ile birlikte öğrenciler üzerinde 1943'te yeniden güncellenmiştir. 1940'lu yıllarda, yaşlı bireyler ve diğerleriyle ilgili ek veriler toplanmıştır. 50'li ve 60'lı yıllarda önceki çalışmaların teyidi için kontrol amaçlı çeşitli çalışmalar yapılmıştır (Raven, Raven & Court, 2004)

Bu testte kültürel özellikler (eğitim, millet, ırk, vb.) bağımsız kabul edilmektedir. Testte toplam 60 madde yer vardır. Bunlar A,B, C, D, E alt boyutlarıyla 12 maddeli alt bölümlerden oluşmaktadır. Eğitsel yeteneği ölçen RSPM, sorularında birbirinin devamlılığını içeren sorulardan oluşmaktadır. Her soru bir öncekinin takibi şeklinde zorlaşan bir yapıdan oluşmaktadır. Testte

ölçülen özellikler sözel olmayan analitik akıl yürütme, problem çözme, muhakeme, doğru ve düzenli düşünme, soyutlama, irdeleme ve zihinsel beceri hızıdır. Öğrencilerden diyagram şeklindeki serilerden biri boş bırakılıp, boş bırakılmış kısma en uygun olan seçeneğin koyulması istenir. Uygulamada sözel ifadeler çok fazla yer almadığı için öğrenme yetersizliği olan üstün yetenekli çocukları tanılamada diğer geleneksel testlerden daha başarılıdır. Sözel olmayan bir test olduğu için farklı dillerin konuşulduğu ülkelerde de rahatlıkla uygulanabilmektedir. Testte bir bireyin üstün yetenekli kabul edilebilmesi için ait olduğu norm grubunda %5 lik üst dilime girmesi gerekmektedir (Raven, Raven & Court, 2004). Testin Türkiye’deki farklı yaş grupları üzerindeki geçerlik, güvenilirlik ve norm çalışmaları Acar (2007), Kaplan (2008), Kurt (2008), Tunali (2007) tarafından yapılmıştır.

Kapalı uçlu liderlik anketi: Öğrencilerin liderlik özelliklerini belirlemeye yönelik hazırlanan *kapalı uçlu anket* sorularında liderlik becerilerine ait liderlik, problem çözme, iletişim, karar verme, ahlak gibi alt grupları ifade edici maddeler bulunmaktadır. Maddelerin hazırlanmasında Roets’in Liderlik Değerlendirme Ölçeği (Roets, 1992), Renzulli ve arkadaşlarının geliştirdiği Üstün Öğrenciler Davranışsal Özellikleri Ölçeği (Renzulli, Smith, White, Callahan & Harman, 1976) gibi araçlardan yararlanılmıştır. Aracın hazırlanması sırasında üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özellikleri konusunda çalışan akademisyenler, ölçme ve değerlendirme alan uzmanlarının görüşlerinden yararlanılmıştır. Soruların içeriği yansıtıp yansıtmadığı, yaş seviyesine uygunluğu, cümle yapıları vb konularda görüşler alınmış ve sonuçlar olumlu değerlendirilmiştir. Aracın alt boyutları oluşturulurken liderlik becerilerinin ölçümünde kullanılan araçların alt boyutları ve üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri dikkate alınmıştır. Araştırma evrenine çalışmadaki bir aylık süreç içerisinde uygulamalar yapılmış ve güvenilirlik çalışması için Cronbach Alfa İç Tutarlık Katsayısı. 79 bulunmuştur.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu: Çalışmanın nitel verilerinin toplanması sırasında *yarı yapılandırılmış görüşme formu* kullanılmıştır. Bu form aracılığıyla öğrencilerin öğretmenlerine soru sorulmuş ve bu soru doğrultusunda öğretmen görüşleri alınmıştır. Formda yer alan soru “Üstün özelliklere sahip öğrencinizin sahip olduğu liderlik özelliği sınıf içinde ne gibi sorunlara sebebiyet vermektedir?” şeklindedir. Formun oluşturulmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerine bağlı olarak sınıf içerisinde karşılaşılabilecek olan sorunları en iyi şekilde ifade edebilecek olan sorunun nasıl sorulabileceği üzerine uzman görüşüne başvurulmuştur. Alan uzmanı olarak seçilen kişiler üstün yetenekliler eğitimi ve ölçme değerlendirme alanında çalışan akademisyenlerden

oluşmaktadır. Sorulacak sorunun nitel olarak değerlendirilmesinde uygunluğu bakımından değerlendirilen sorular üstün yetenekli olarak tespit edilen öğrencilerin öğretmenlerine yöneltilmiştir.

İşlem

Araştırmanın amacı doğrultusunda öğrencilerin genel bilgilerin elde edilmesi ve hangi öğrencilerin üstün yeteneğe sahip olduklarının tespit edilmesi için RSPM Plus ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Bu öğrenciler arasından üstün yetenekli olarak tespit edilenlerin ne tip liderlik özelliklerini gösterdiklerini belirlemek için Kapalı Uçlu Anket soruları yöneltilmiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda hangi liderlik tiplerinin daha sıklıkla görüldüğü tespit edilmiştir. Bu özellikler ele alınarak yapılan genel değerlendirmeyle öne çıkan maddelerden liderlik özelliklerinin sınıfta ne gibi sorunlara neden olabileceği konusunda öğretmenlere yönelik Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu hazırlanmıştır. Bu formdaki sorular üstün olarak tespit edilen öğrencilerin öğretmenlerine yöneltilmiş ve öğrencilerin sınıf içerisinde liderlik özelliklerine bağlı olarak ne gibi sorunlar oluştuğu anlaşılmaya çalışılmıştır. Elde edilen veriler nicel ve nitel araştırma kriterlerine göre analiz edilmiş ve sonuçlandırılmıştır.

Bulgular

Demografik Özellik ve Liderlik İle İlgili Görüşlere İlişkin Bulgular

Örneklemin yaş ve cinsiyete göre dağılımı, Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo1. Örneklemin yaş ve cinsiyete göre dağılımı

Yaş	Erkek		Kız		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
10	5	29	5	29	10	58
11	4	24	3	18	7	42
Toplam	9	53	8	47	17	100

Tablo 1.’e göre, araştırmaya katılan öğrencilerin 9’u erkek (%53) ve 8’i ise kız (%47) öğrencilerden oluşmaktadır. 10 yaş grubu için uygulamaya katılan öğrenci sayısı 10, 11 yaş grubu için 7’dir.

Tablo 2. Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik ile ilgili görüşlerinin en yüksek yüzde ve frekans dağılımları

En Çok Tercih Edilen Maddeler		Üstün Öğrencilerin Cevaplama Yüzdesi		Toplam %	
		N	%		
Genel	Lider ne demek bilirim	E	9	100	100
		K	8	100	
	Önemli insanların yapmış oldukları işlere ilgiliyim	E	8	89	95
	K	8	100		
Problem Çözme	Problem çözümünde çok sayıda düşünce üretirim	E	9	100	100
		K	8	100	
	Genellikle olayların sonuçlarını kestirebilirim	E	9	100	100
		K	8	100	
	Problemleri çözmek için farklı çözüm yolları bulurum	E	9	100	100
		K	8	100	
	Yaratıcı hayal gücüne ve ilginç düşüncelere sahibim	E	8	89	95
	K	8	100		
Bir problemi çözümünde en uygun yolu seçerim	E	8	89	89	
	K	7	88		
Grupla İletişim	Grup çalışmalarını yönetmek isterim	E	9	100	100
		K	8	100	
	Arkadaşlarımın duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım	E	9	100	100
		K	8	100	
	Kolay arkadaşlık kurarım	E	9	100	100
		K	8	100	
	Anlaşmazlıkta karşıt tarafları yansız şekilde dinlerim	E	8	89	95
		K	8	100	
	Görüş ve düşüncelerimi savunurum	E	8	89	95
		K	8	100	
	Kendime güvenirim	E	9	100	100
		K	8	100	
	Güçlü bir ikna kabiliyetine sahibim	E	8	89	89
		K	7	88	
İçinde olduğum arkadaş grubunu kolay motive ederim	E	8	89	95	
	K	8	100		
Bana uygun olmasa da grup içinde alınan kararlara uyarım	E	8	89	89	
	K	7	88		
Karar Verme	Kararlarımın arkasında dururum	E	9	100	100
		K	8	100	
	Karar vermeden önce tüm ayrıntıları değerlendiririm	E	8	89	95
		K	8	100	
Risk almaya istekliyim	E	8	89	89	
	K	7	88		
Ahlaki Değer	Ahlaki değerler benim için önemlidir	E	9	100	100
		K	8	100	
	Arkadaşlarımla ilişkilerimde adaletli davranmaya çalışırım	E	8	89	95
		K	8	100	
Başkalarının haklarına saygı duyarım	E	9	100	100	
	K	8	100		

Tablo 2'yi incelediğimizde üstün yetenekli öğrencilerin liderlik ile ilgili görüşlerinden genel, problem çözme, grupla iletişim, karar verme ve ahlaki değer alt boyutlarında %100'e yakın bulgu elde edildiği görülmektedir. Üstün yetenekli olarak tespit edilen öğrenciler kendi liderlik özelliklerinin farkındadırlar. Liderlik ile ilgili kavramları bilmekte ve bu kavramlara ilişkin bağlantıları kurabilmektedirler. Özellikle kendilerine örnek teşkil edebilecek olan büyük liderlerin hayatlarına karşı ilgileri vardır. Bu liderlerin lider olma niteliklerinin farkında ve bu nitelikleri nasıl kullanabildiklerini bilmektedirler. Lider kişilerin sahip oldukları yeteneklerin onlara sağladığı avantaj ve dezavantajları bilmektedirler.

Genel liderlik özellikleri alt boyutunda "Lider ne demek bilirim" maddesini kız ve erkek öğrencilerin tamamı seçmiştir. "Önemli insanların yapmış oldukları işlerle ilgiliyim" maddesini erkek öğrencilerin %89'u ve kız öğrencilerin %100 ü tercih etmiştir.

Problem çözme alt boyutunda problem çözümünde "Çok sayıda düşünce üretirim, genellikle olayların sonuçlarını kestirebilirim, problemleri çözmek için farklı çözüm yolları bulurum" maddelerini kız ve erkek öğrencilerin tamamı tercih etmiştir.

"Yaratıcı hayal gücüne ve ilginç düşüncelere sahibim" maddesini erkeklerin %89'u ve kızların %100 ü tercih etmiştir. Bu alt boyutta diğer maddelere göre görünen en düşük yüzdelerin elde edildiği madde ise bir "Problemin çözümünde en uygun yolu seçerim" maddesidir. Bu konuda erkek öğrencilerin %89'u ve kız öğrencilerin %88'i evet cevabı vermiştir.

Üstün yeteneklilerin problem çözme becerileri konusunda yetkin olmaları şaşırtıcı bir sonuç değildir. Akarsu (2004), Gardner Çoklu Zekâ Teorisi'nde ve diğer çoklu zekâ kuramlarında kişiler arası ilişkilerle ilgili zekâyı başkalarının davranışları ve motivasyonlarını anlayabilme, bu bilgiyi kullanarak akıllıca üretime ve çözüme yönelik davranışlar sergileyebilme olarak tanımlamıştır.

Grupla iletişim alt boyutunda "Grup çalışmalarını yönetmek isterim, arkadaşlarımdan duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışırım, kolay arkadaşlık kurarım, kendime güvenirim" maddelerine kız ve erkek öğrencilerin tamamının evet dediği görülmüştür. Bununla birlikte "Anlaşmazlıkta karşı tarafları yansız şekilde dinlerim, görüş ve düşüncelerimi savunurum, içinde olduğum arkadaş grubunu kolay motive ederim" maddelerine erkek öğrencilerin %89'u, kız öğrencilerin ise %100'ü tercih etmiştir. Son olarak "Güçlü bir ikna kabiliyetine

sahibim, bana uygun olmasa da grup içinde alınan kararlara uyarım” maddelerine ise erkeklerin %89 ve kızların %88’inin evet dediği görülmüştür.

Üstün yetenekli öğrenciler grup içerisinde görev almaktadırlar ve sorumluluklarının farkındadırlar. Genellikle olayların sonuçlarına ait durumlardan, kişilerden vs kestirimlerde bulunabilirler. Kendilerinin güçlü ve zayıf yanlarını keşfedip bunlarla yaşamının avantaj ve dezavantajlarını değerlendirirler. Grup içerisinde iyi bir iletişim kurabilir ve kurduğu arkadaşlıklarla etkili çözümler üretirler. Kendi görüş ve düşüncelerini sonuna kadar en iyi şekilde savunabilmektedirler. Bir şeyi yapmak istediklerini sonuna kadar onu yapmak için çaba gösterirler (Levent, 2011). Üstün yetenekli çocuklar daima etkili lider adaydır. Ersoy ve Avcı’ya göre (2004) liderlikte üstün yetenek gösteren bireyler, grubu yönlendirme becerilerini kullanırlar ve güç durumları kolaylıkla aşabilirler. Sosyal süreçleri aktif olarak sürdüren ve değiştiren bireyler olarak da bilinirler.

Karar verme alt boyutunda “Kararlarımın arkasında dururum” maddesine katılımcıların tamamının olumlu yanıt verdiği görülürken, “Karar vermeden önce tüm ayrıntıları değerlendiririm” maddesine erkeklerin %89’u ve kızların tamamının olumlu yanıt verdiği, “Risk almaya istekliyim” maddesine ise erkeklerin %89’u ve kızların %88’inin olumlu yanıt verdiği görülmüştür. Üstün yetenekli çocuklar karar vermeden önce düşünmekte ve verdikleri kararın arkasında durmaktadırlar. Risk alarak kendi kendilerine kararlar verebilirler. Planlarını yapma konusunda eleştiri alsalar bile kendi bildiklerini yapmaya çalışmaktadırlar. Düşündüklerini uygulamada korkusuzca davranmaktadırlar.

Ahlaki değer alt boyutunda “Ahlaki değerler benim için önemlidir” ve “Başkalarının haklarına saygı duyarım” maddelerine katılımcıların tamamının olumlu yanıt verdiği görülmektedir. Bununla birlikte “Arkadaşarımla ilişkilerimde adaletli davranmaya çalışırım” maddesine ise erkeklerin %89’u olumlu yanıt verirken kızların tamamı olumlu yanıt vermiştir.

Tüm alt boyutların genelinde kız öğrencilerin erkeklere oranla maddelere verdikleri yanıtlarda daha yüksek yüzdeler elde edildiği görülmektedir. Bu durum liderlik stili açısından kadınların erkeklerden daha farklı bir liderlik stiline sahip olduklarını gösterir. Bununla birlikte gücü ve bilgiyi paylaşan liderlik tiplerinde kadınlar erkeklerden daha ön plandadırlar (Erçetin, 2000). Genel olarak karar verme, problem çözme, grupla iletişim, ahlaki değer alt boyutlarının tamamında oranların yüksek düzeyde olması bize çocukların durumsal liderlik özelliklerinin öne çıktığını göstermektedir.

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Liderlik Özelliklerinden Kaynaklanan Sınıf Yönetimi Sorunlarına İlişkin Bulgular

Öğrencilerin sınıf içinde ne gibi sorunlar çıkardıklarına ilişkin öğretmenler ile yapılan görüşmeye ait elde edilen sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin sınıfı yönetmede karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri

Görüşler	F	%
Mükemmeliyetçi özelliklerinin getirdiği sorunlar	5	26,3
Kendi çözümlerinin doğru olduğunun getirdiği sorunlar	5	26,3
Sadece kendi kararlarının doğru olduğuna inanmalarından kaynaklı sorunlar	4	21,1
Grup üzerinde etkilerinden kaynaklanan sorunlar	3	15,7
Saygı kurallarından kaynaklanan sorunlar	2	10,6

Öğretmenlerin öğrencilerin mükemmeliyetçi olmalarından kaynaklanan sınıf sorunlarını ifade eden Ö8 kodlu öğretmen bu konuda şu ifadeleri kullanmıştır:

... “sınıf içerisinde her işi kendisinin en iyi yaptığını düşündüğü için herkesten iyi olduğunu düşünmektedir. Herkesten iyi olduğunu düşündüğü için diğer öğrencilerin de kendisi gibi olmasını istemektedir.”

Öğretmenlerden Ö5 kodlu öğretmenin öğrencilerin kendi çözümlerinin doğru oldukları konusunda ifadesi şu şekildedir:

“...Öğrencim belli sorunlara kendince çıkarımlarda bulunup çözümler üretiyor. Bu çözümler beklenenin dışında çözümler. Genel çözüm yollarından farklı olması diğer kişiler tarafından yadırganıyor. Öğrencim ise bu genelden farklı olarak bu çözümün doğru olduğunu düşünüyor.”

Ö2 kodlu öğretmen ise öğrencisinin karar verirken sadece kendine göre kararlar verdiğini söylemektedir. Öğretmene ait ifade şu şekildedir:

“...verdiği kararlardan kimse onu geri çeviremez. Ne diyorsa odur. Kendi kararlarına da saygı gösterilmesini ister ve kimsenin bu kararlara karışmasını istemez. Bu da kendisine bazı şeyleri ifade etmemiz konusunda sorunlara neden olmaktadır.”

Ö4 kodlu öğretmen grup üzerinde etki kurmasından kaynaklı sorunları şu şekilde ifade etmektedir:

“...bir oyunda ya da yapılan sınıf içi etkinliklerde her zaman söz sahibi olmak istiyor. Hep ilgi odağı olmak, beğeni kazanmak ve takdir edilmek isteyen bir öğrencidir. Sınıfta bu şekilde davranışları da oluyor ve ders en istemediğiniz yerinde ders bölünebiliyor vs..”

Ö6 kodlu öğretmen saygı kurallarından kaynaklanan sınıf yönetimi sorunlarını şu şekilde ifade etmektedir.

“...kendisine karşı yapılan haksızlık ve adil olmayan davranışlara karşı sert tepkileri var. Haksızlık yapıldığını anladığı zaman illa o şey neyse düzelene kadar üzerinde durur. Bu da bazı konularda işlerin aksamasına neden olabilmektedir.”

Sonuçlar ve Öneriler

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerinden kaynaklanan sınıf yönetimi sorunları ve bu sorunlara ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim birinci kademedeki öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerinin ne gibi sınıf yönetimi sorunlarına yol açtığına incelenmesidir. Çalışmada ele alındığı gibi zekâ ve liderlik kavramları birlikte çokça araştırılan iki kavramdır. Nitekim üstün yeteneğin tanımını yapan birçok araştırmacı liderlik kavramını üstün yetenekli bireylerin özelliklerinden biri olarak ele almıştır. Ayrıca liderlik, eğitim yönetimi ve denetimi alanının da çalışılan temel konularından birisidir. Alandaki birçok araştırmacı liderliğin sonradan kazanıldığını doğuştan var olmadığını savunmaktadır (Bennis,1999; Gardner, 1998; Keirse,1998). Bu anlamda geliştirilebilir bir yetenek olarak ele alınan liderlik özelliği üstün yetenekli öğrencilerde incelenmesi gereken önemli bir alandır. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik liderlik araştırmalarının sonuçlarından elde edilen bulgular onların öğretmenleri için büyük bir önem arz etmektedir (Parker&Begnaud, 2004). Hem öğretmenler için hem de üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özelliklerini inceleyen araştırmacılar için önemli bir veri oluşturan bu çalışma ile alan yazına katkı sağlanmıştır.

Zekânın liderlik ile birlikte incelendiği çalışmalarda genel olarak güçlü ilişkiler bulunmuştur (Bass, 1990). Zekâ ve liderlik ilişkisini gösteren araştırmalar bu iki kavramın ilişkili olduğunu göstermektedir. Hollingworth (1939) liderlik özelliğini ifade edebilen kavramların direk olarak üstün zekâ özelliğini de ifade ettiğini savunmuştur. Aydın (2010) çalışmasında lider olan kişilerin bulunduğu gurup içerisinde daha zeki oldukları sonucuna ulaşmıştır. Gardner (2004) bireylerarası zekâyı 7 temel zekâ türünden biri olarak tanımlamıştır. Bireylerarası beceri ya da yeteneği zekâ olarak adlandırırken, açık bir şekilde

içinde bulunan çevre ve kalıtımın etkileşimi ile ortaya çıkan karakter özelliklerinin üzerinde durmuştur. Araştırmada incelenen üstün yeteneklilerin liderlik boyutları bu araştırmalarda incelenen boyutlarla paralellik göstermektedir. Ele alınan boyutlarda beklendiği gibi yüksek frekansların görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilerden beklenen liderlik boyutları sonuçlar ile paralellik göstermiştir.

Liderlik genel olarak ya da grupları ortak bir karara ya da eyleme yönlendirebilme yeteneği olarak ele alınmaktadır. Birçok öğretmen öğrenciler açısından liderliği, öğrencinin problem çözme konusundaki ilgi ve yeteneği olarak algılar. Üstün yetenekli öğrenciler karşılaştıkları zor durumlarla liderlik özelliklerini kullanarak güçlüklerle başa çıkabilir (Phillips, 2009). Terman (1925) üstün yetenekliler ile ilgili yaptığı araştırmada bu çocukların okullarda genellikle lider olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karnes ve Bean (1996) üstün yetenekli öğrenciler vizyoner lider özellikleri gösterdiği, normal öğrencilerin ise organizasyonel lider özellikleri gösterdiği bulgusuna ulaşmıştır. Schakel (1984) araştırmasında üstün öğrenciler ile üstün olmayan öğrencileri karşılaştırmış ve üstün öğrencilerin vizyoner lider olduğunu bulmuştur. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar ile çalışmanın alt boyutlarından elde edilen sonuçla birbirini destekler niteliktedir. Özellikle vizyoner liderlerde bulunması gereken nitelikler göz önünde bulundurulduğunda araştırmanın ele alınan alt boyutlarındaki kriterlerin büyük oranda örtüştüğü görülmektedir.

Mükemmeliyetçilik üstün yetenekli çocukların genel özelliklerden biridir (Schuler, 2002). Çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin sınıf içi sorunlarının en önemli nedeninin mükemmeliyetçilik özelliklerinden kaynaklanan sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Mükemmeliyetçilikte aşırı derecede yüksek ve gerçekçi olmayan hedeflere ulaşma üzerinde yoğunlaşma ile kendini baltalayıcı bir dizi düşünceler ve davranışlara sevk eden bir durum söz konusudur (Frost ve ark, 1990). Hewitt ve Flett (1991) mükemmeliyetçiliği kişilerarası boyutlarını içerecek biçimde kendine dönük, diğer bireylere dönük ve sosyal düzene dönük mükemmeliyetçilik olarak üçe ayırmışlardır. Üstün yetenekli çocukların mükemmeliyetçilik hedeflemelerine bağlı olarak kendileri için yüksek standartlar belirler ve çevresindeki insanların da üstün performans beklerler (Akt. Oğurlu ve Yaman, 2010; Clark, 1996). Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik özellikleri dikkate alınarak bu özelliklerinin sınıf içerisinde ne gibi sorunlara neden olduğu öğrencilerin öğretmenleri tarafından mükemmeliyetçiliklerine bağlanmıştır. Öğrenciler bir konu hakkında en doğru görüşün kendilerine ait olduğunu düşündükleri için kendi düşüncelerinin dışındaki düşünceleri kabullenememe gibi sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle kendilerince doğru kabul ettikleri birçok yanlış savunmaları ve bunların doğru

olduğu konusunda arkadaşlarını da yönlendirmeleri büyük kargaşalara neden olmaktadır. Elde edilen veriler üstün yetenekli bir bireye eğitim veren öğretmenlerin onların liderlik özelliklerinin farkında olarak sınıfta ne gibi sorunlarla karşılaşabileceklerine ışık tutmaktadır. Bu anlamda etkili bir sınıf yönetimi için ipuçlarını da kendi içerisinde barındırmaktadır.

Öneriler

Liderliğin üstün yeteneğin bir özelliği olduğu fikrine dayanan uzmanlar liderlik gelişiminin üstün yetenekli çocukların eğitiminin önemli bir bileşeni olduğu konusunda hemfikirdirler (Davis & Rimm, 1985; Roach, Wyman, Brookes, & Chavez, 1999). Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik becerileri ön plana çıkarmak için onlara imkânlar sağlanmalıdır. Müfredat içerisinde yer alacak farklı etkinlikler ile liderlik becerilerinin farkına varmaları sağlanmalıdır.

Üstün yetenekli öğrencilerin liderlik yeteneklerini etkili şekilde kullanabilmeleri hususunda onlara rehberlik etmek gerekmektedir. Her yaptıklarının en iyi olmadığı ve düşüncelerinin başkaları tarafından kabul edilemeyeceği konusunda bilinçlendirilmelidir. Öğrenciler sınıf ortamında çevrelerinde yaşadıkları sorunları fark edebilme ve bu sorunlara çözüm üretebilme konusunda desteklenmelidir.

Beden dilini etkili kullanabilme, etkili iletişim, doğru karar verebilme konularında öğrencilerin eğitilmelidir. İyi bir lider olmanın yolu sözlü ve sözsüz mesajların etkili bir şekilde iletilmesinden geçtiği için bu becerilerin kazandırılmasına yönelik sınıf ortamında etkinliklere yer verilmelidir.

Öğrenci öğretmen davranışları arasında iyi bir iletişim sağlanmalıdır. Öğretmen tüm öğrenciler için iyi bir liderdir. Özellikle üstün yetenekli öğrenciler için onların ihtiyaçlarına cevap verebilen öğretmenler hayranlık duyduğu bireylerdir. Bunun için örnek bir lider modeli olacak öğretmenin kendisine verilen bu rolü en iyi şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Öğretmenler öğrencilerin liderlik özelliklerini çok iyi bilmeli ve bu özelliklerinden ortaya çıkabilecek sorunların ortadan kaldırılabilmesi için önleyici sınıf yönetimi geliştirmelidir. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, kültürel vs özelliklerinin liderlik becerileri üzerindeki etkililerini bilerek bunlara yönelik önlemler alması da gerekmektedir.

Derslerde müfredatın dışına çıkılarak normal sınıflarda yer almayan konular işlenmelidir. Öğrencilerin liderlik becerilerinin gelişimine yönelik etkinliklerin düzenlenmesi, oyunların oynatılması, onların çalışmalarına dönütler verilmesi, öğrenci forumlarının oluşturularak fikirlerine yer verilmesi

gibi etkinliklere yer verilmelidir. Var olan kaynaklardan yararlanarak üstün öğrenciler için en uygun ve etkin bir eğitim sağlamalıdır (Eakin, 2007).

Üstün yetenekli öğrenciler kendilerine önderlik edebilecek farklı alanlarda isim yapmış popüler kişilere hayranlık duyarlar. Önemli kişiler üstün yetenekli öğrenciler için iyi bir örnektir ve içlerindeki liderlin güçlenmesi için önemlidir. Bunun için lider olarak bilinen kişilerle birlikte eğitim çalışmaları yapılmalıdır.

Üstün yetenekli öğrencilere yönelik sınıf içi uygulamalarda, farklılıklara karşı hoş görülmesi ve saygılı olunması, yeni fikirler teşvik edilmelidir. Her isteneni yapan değil, farklıyı gören, hisseden, yaratan öğrenciler desteklenmelidir (Boydak, 2006). Üstün yetenekli bireylerin fikirlerinin sınıf ortamında teşvik edilip desteklenmesi onların sınıf içi uyumunda etkili olacaktır.

Sorunlara çözüm bulabilme, alternatif bakış açıları geliştirebilme ve bunları hayata geçirebilme liderlik özelliklerinden bazılarıdır. Öğrenciler sınıf ortamında çevrelerinde yaşadıkları sorunları fark edebilme ve çözüm üretileme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak desteklenmelidir. Onlara fırsat tanınmalı ve içlerindeki liderleri ortaya çıkarmada destekçi olunmalıdır. Sınıf içerisinde onlara çeşitli görevler vererek sorumluluk alma becerileri geliştirilmelidir.

Formal ve informal araçlar ile öğrencilerin kendi liderlik özelliklerini ve becerilerini ölçmelerine imkân verilmelidir. Sonuçları eğer mümkünse rehber öğretmen ile birlikte değerlendirilmeli, yorumlanmalıdır.

Toplumsal hizmetler desteklenmelidir. Toplumsal hizmetler bir öğrencinin okul dışında liderlik becerilerini hayata geçirmek için mükemmel imkânlar sunar. Her bireyin kişisel gelişimi ayrı olarak değerlendirilmeli ve desteklenmelidir. Üstün yetenekli bireylere kendi yeteneklerini geliştirebilecekleri performans ödevleri verilerek bunların sınıf içinde sunulmasına imkânı verilmelidir.

Kaynakça

- Acar, S. (2007). *Raven spm plus testi ve roets liderlik değerlendirme ölçeğinin 10–11 yaş geçerlik, güvenilirlik, ön-norm çalışmalarına göre üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akarsu, F. (2004). *Üstün yetenekliler. I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları Cilt 63. İstanbul.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim yönetimi*. Ankara; Hatipoğlu Yayınları.
- Bass, B. (1990). From transactional to transformational leadership: learning to share the vision. *Organizational Dynamics*, 18, (3), Winter, 1990, 19-31.
- Bennis, W. (1999), Five competencies of new leaders. *Executive Excellence*, 16(7).
- Black, J. D. (1984). *Leadership: A new model particularly applicable to gifted youth*. ERIC Document Reproduction Service No. ED 253 990
- Boydak, A. (2004). *Lider öğretmen*. İstanbul; Beyaz Yayınları
- Boydak, A. (2006). *Ben mucittim, eğitirken mucitlik ruhunu yok etmeyin*. İstanbul; Beyaz Yayınları
- Chauvin, J. C., & Karnes, F. A. (1983). A leadership profile of secondary gifted students. *Psychological Reports*, 53, 1259-1262.
- Clark, C. (1996). Working with able learners in regular classrooms. *Gifted and Talented International*, 11, 34-38.
- Conradie, S. (1984). *The identification of leadership potential*. In J. Cawood et al. (Eds.), *Climbing the ladder to leadership*.
- Cooper, S. (2011). *A Multiple case study of teacher perceptions of gifted and talented students transformational leadership behaviors*. Unpublished doctoral thesis of education teacher leadership, U.S. Walden University
- Davis, G. A. & Rimm, S. (1985). *Education of the gifted and talented*. Englewood cliffs. NJ: Prentice-Hall.
- Eakin, J. R. (2007). *How regular classroom teachers view the teaching of gifted students*. Unpublished doctoral thesis of education teacher leadership, U.S: Walden University
- Edmunds, A.L., & Yewchuk, C.R. (1996). Indicators of leadership in gifted grade twelve students. *Journal of Secondary Gifted Education*, 7, 345-355.
- Erçetin, Ş. (2000). *Lider sarmalında vizyon*. Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.

- Ersoy, Ö. & Avcı, N. (2004). Üstün zekâlı ve üstün yetenekliler. *I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları Cilt 63. İstanbul.
- Frost, R. O., Marten, P., Lahart, C., & Rosenblate, R. (1990). The dimensions of perfectionism. *Cognitive Therapy and Research*, 14, 449-468.
- Fiedler, F.E. & Garcia, J.E. (1987). *New approaches to leadership, cognitive resources and organizational performance*. New York; John Wiley and Sons
- Gardner, H (1998). *A multiplicity of intelligences*. In Scientific American presents: Exploring Intelligence.
- Gardner, H. (2004). *Zihin çerçeveleri: Çoklu zekâ kuramı*. İstanbul; Alfa Yayınları
- Gardner, H., & Laskin, E.(1995). *Leading Minds*. HarperCollins.
- Hewitt, P. L. & Flett, G. L. (1991). Perfectionism in the self and social contexts: Conceptualization, assessment, and association with psychopathology. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 456-470.
- Hollingworth, L. S. (1939). What we know about the early selection and training of leaders. *Teachers College Record*, 40, 575-592.
- Jaques, E. (1985). Development of intellectual capability. In frances r. link's essays on the Intellect. *Association for Supervision and Curriculum Development*, pp. 107-142.
- Jick, T. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: triangulation in action. *Administrative Science Quarterly*, 24, (4).
- Kaplan, A. (2008). *Raven'in ilerleyen matrisler plus testinin 12-13 yaş çocukları üzerinde geçerlik, güvenilirlik ve ön norm çalışmalarına göre üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin mantıksal düşünme yeteneklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karnes, F., & Bean, S. (1996,). Leadership and the gifted. Focus on exceptional children, 29(1), 1. Retrieved March 25, 2011, from Academic Search Premier database
- Keirse, D. (1998). *Please understand me II*. Del Mar, CA: Prometheus Nemesis Book Company.
- Kurt, E. (2008). *Raven spm plus testi 5.5-6.5 yaş geçerlik, güvenilirlik, ön-norm çalışmalarına göre üstün zekâlı olan ve olmayan öğrencilerin erken matematik yeteneklerinin karşılaştırılması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Levent, F. (2011). *Üstün yetenekli çocukların hakları el kitabı*. Çocuk Vakfı Yayınları Cilt: 68. İstanbul
- Marland, S. P. (1972). Education of gifted and talented. Washington D.C.; US Office of Education.

- Matthews, M. S. (2004). Leadership education for the gifted and talented youth: a review of literature. *Journal of Education of the Gifted*, 28, 1, 77–113
- Northouse, P.G. (2004). *Leadership: theory and practice* (3rd Bs.). London; Sage Publications
- Oğurlu, Ü., & Yaman, Y. (2010). Üstün zekâlı/yetenekli çocuklar ve iletişim. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 213-223
- Özden, Y. (2005). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: PegemA
- Parker, J.P. & Begnaud, L.G. (2004). *Developing creative leadership*. Teacher Ideas Pr.: Portsmouth, NH.
- Phillips, C. E. (2009). *An Exploration of identification of leadership for gifted students*. Doctoral Thesis of Philosophy. U.S.: The Morgridge College of Education, University of Denver
- Plowman, P. D. (1981). *Training extraordinary leaders*. Roeper Review, 3, 13-16.
- Rachmel, S. & Zorman, R. (2003). Gifted students as path breakers: the Israel experience. *8th Conference of the European Council for High ability (ECHA)*. Germany.
- Raven, J., Raven, J. C. & Court, J. H. (2004). *Standard Progressive Matrices Manual*. (Updated 2004). Oxford: OPP.
- Roach, A.A., Wyman, L.T., Brooks, H., Chavez, C., Brice-Heath, S., & Valdes, G. (1999). Leadership giftedness: Models revisited. *Gifted Child Quarterly*, 43(1),13-24.
- Schakel, L. (1984). *Investigation of the leadership abilities of intellectually gifted students*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of South Florida, Tampa.
- Schuler, P. (2002). Perfectionism in gifted children and adolescents. In M. Neihart, S. M. Reis, N. M. Robinson, & S. M. Moon (Eds.). *The Social and Emotional Development of Gifted Children*. 71-80. Washington; Prufrock Press
- Sternberg, R. J. (2005). A model of educational leadership: Wisdom, intelligence, and creativity, synthesized. *International Journal of Leadership in Education*, 8, 347-364.
- Sternberg, R.J., & Grigorenko, E.L. (1999). In praise of dilettanism. *APS Observer*, 12(5),37-38.
- Terman, L. M. (1925). Genetic study of genius. (1). *Mental and physical traits of a thousand gifted children*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Thorndike, E. L. (1920). Intelligence and its uses. *Harper's Magazine*. 140.
- Titrek, O. (2010). *IQ'dan EQ'ya duyguların zekice yönetimi*. Ankara: PegemA

- Tunalı, S. (2007). *Somut işlemsel dönemdeki üstün ve normal zekâlı çocukların somut düşünme yeteneklerinin incelenmesi ve raven standart ilerleyen matrisler testi' nn 8- 9 yaş çocukları üzerinde geçerlilik, güvenilirlik, ön norm çalışması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zorman, R. (1993). *Mentoring and role modelling programs for the gifted*. In K.A. Heller, F.J. Monks & A.H. Passow (Eds.), *International handbook of research and development of giftedness and talent*. Oxford: Pergamon Press Ltd.
- <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:rbPx-lvwgTUJ:www.askabiologist.org.uk/answers/viewtopic.php%3Fid%3D4148+intelligence+is+adaptation+to+environment&cd=10&hl=tr&ct=clnk&gl=tr&source=www.google.com.tr> 03.04.2011
- <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:BwKIRSryVgQJ:www.angelfire.com/zine2/jungchiu/Jaques.html+Eliot+Jacque+1985&cd=4&hl=tr&ct=clnk&gl=tr&source=www.google.com.tr> 07.06.2011